

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 31. okt. 1973
Nr. 84 (3872)

15. aastakäik

2 SPIOONI andsid end üle POLITSEILE

Kaks spiooni on oma ülesannetest "ära hüpanud" ja ennast rootsi politseile üle annud. Kolmanda, kes Kreeka valitsuse ülesandel andis raporte põgenikest, tabas julgeolekupolitsei — see oli kreeklane rootsi kodakondsuses. Üks ennast üleannud spioonidest on jutustanud, et ta sai otsesid käsklusi Moskvast ning et ta pidi "töötlema" riigiasutuste juhtivaid inimesi, nii et need aitaksid kaasa kommunistlike infiltratsioonile nendes asutustes. Mõlemad end ülesannud spioonid tulevad Ida-Euroopast.

Neist teine, kelle ülesandeks oli raporteerida Rootsi totaalkaitse ettevalmistusist, saabus Rootsi ainult paar nädalat pärast "kolleegi". Kuid lühikese ajaga va-

bas Rootsis jõudsid spioonid arusaamisele, et neil on ärahüppamisega võimalik alustada uut ja vaba mehe elu.

Nagu riigipolitsei ülem ütles, ei asetata mehi

kohtu ette, kuna nad oma spionaazhiülesandeid Rootsis ei hakanud täitma. Neist on aga ühel olnud raadiosaatja, millega ta seisis kontaktis oma luurekeskusega idas.

Eesti lasteaia pidupäevalt

Lasteaia suurel esines muusikakooli õpilane Liis Jaanivald (vasakul) flöödisoolodega. Mudilased ise esinesid lauludega (paremal). EPL-foto Tarmo Sepp

Stockholmi Eesti Lasteaial oli pidupäev — traditsiooniks kujunenud suure, mis toimub ühelt poolt kontaktiks

eesi avalikkusega, teiselt poolt aga lasteaia majanduse tugevdamiseks. Seekordne suure toimus Stockholm Eesti Majas

ja kogunes 70 last ja 150 täiskasvanut. Viimased võisid imetlusega jälgida, kui tublid on mudilased oma esinemistes.

Juba peo alguses hoolitsesid lapsed ise selle eest, et pidu sai õige hoo sisse. Kirevas kavas esinesid lapsed laulude ja

mõistatustega. Teadustajaks oli 6-aastane Valdo Kask. Kava avas Erna Klemmer väikese Järg lk. 7

USA-alarm PEATAS venelased

Maailm elas üle ohtliku silmapilgu möödunud neljapäeval, kui president Nixon äkki andis USA kaitsejõududele käsu aatomalarmivalmiduseks. 2.252.000 USA sõdurit pidid katkestama oma puhkused ja kojulubamised, lennukid seati stardivalmis, allveelaevad ja raketiseadmed rünnakvalmis, sõjalaevastik asus teele eeldatavatesse konfliktipiirkondadesse. See oli "normaalne samm rahvusvahelise kriisi puhul," öeldi Washingtonis, kus juhtiti tähelepanu Kremli otsusele saata vene võeosi "kontrollima" Lähis-Ida rahu.

Ilmselt olid USA spionsatelliidid maailmaruumis ühtlasi registreerinud ka suuremate vene väetüskuste ja laevastiku-

osade liikumist, samuti on Türgi võimud raporteerinud vene maandumislaevade lähimist Bosporusest koos mitmete

laevastiküksustega, mis läksid täienduseks N. Liidu Vahemere-laevastikule.

N. Liit valis selle ootamatu ähvarduse ees rahliku tee ja loobus oma väetüskuste saatmisest, leppides UNO julgeolekunõukogus USA-ga kokku rahvusvahelise UNO-le alluva väekontingendi saatmisega, kuhu kumbki suurriik ise ei kuulu. Küll aga saadavad USA ja N. Liit kohale relvastamata vaatejaid.

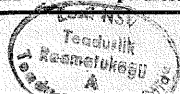
Uus esimees ja uus nimi KANADAS

TORONTO (EPL) — Kanada eestlaste keskorganisatsioon Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu muutus 20. oktoobril toimunud üldkoosolekul vastava otsusega Eestlaste Kesknõukoguks Kanadas (lühendatult EKKN). Samal koosolekul valiti Kesknõukogu uueks esimeheks senine RVN abiesimees Udo Petersoo, kuna mitu aastat esimehe kohal olnud Hans Lupp pärast tema kandidatuuri esitamist deklareeris, et ta ei soovi enam esimehe koormat kanda.

Senine esimees Hans Lupp ütles, et tegevusaasta on nii tegevuselt kui ka majanduslikult olnud üks edukamaid keskorganisatsiooni ajaloos. Teostati mitmeid õnnestunud välisvõitluslike aksioone ja välisloimkonna esimees Jüri Kahar viibis Euroopa Julgeoleku konverentsil ajal Helsingis, kus

ametvõimud Balti delegatsiooni tegevust teatavasti takistasid vahistamisega, mis äratas omakorda Balti probleemide vastu huvi välispressis.

J. Kahale avaldati tänu ja tunnustust. Keskorganisatsiooni oli tulnud 15.232 ja kulusid 12.686 dollarit. Seega lõppes Järg lk. 7

EPL

Kolmapäeval, 31. okt. 1973

IB-afäär

JK. rootsi õiguskantsler, jätis juunikuus ära õiguslikud sammud vasakextremise ajakirja Polket i Bild/Kulturfrent vastutava väljaandja vastu, kui ajakirja esmakordselt furoori tekitas rootsi vastulure salajaste andmete avaldamisega, mis ilmselt olid saadud organiseeritud jälitustegevusega riigi kaitsevõimele salajaste ohtude vastu. "Meie ei pidanud siis õigeks määrtreid luua", on JK nüüd ütelnud, kus kogu afäär on sootuks teistsed mõtted võtnud ja kus ajakirja uute "paljastuste" ja selle kaastööliste eriraamatu tõttu on valitsus taile ülesandeks tulnud selgitada, kas ei ole tegemist trükiseaduse rikkumisega. Ta ei elta, et nüüdseks olukorras võidakse vana otsust tühistada ja vastutav väljaandja siiski vastutusele võtta.

Kuid tegemist ei ole ainult trükivabaduse probleemiga, nagu see on selgunud peaprokurör Roberti otsusest vahistada FIB/Kulturfrenti kaastöölised ja nende "team", kuna prokuratuur neid kahtlustab otseselt spionaazhismi riigi saladuste avastamiseks, mis on riigile kahju toonud. Haarangul konfiskeeriti m.h. elektroonilisi "lubi-seina-kuulamise-aparaate", vastulureasutuste ruumide plaane jne., millised tavaliise ausale ajakirjanikule vaevalt vajalikud atribuudid on, eriti kus Rootsis juba praegu kehtib keeld kasutada telefonikõnede registreerimisega aparate ilma Televerketi sanktsioonita ja vastava märkuse telefonikaalioogis.

Seadus ei ole järele jõudnud uutele spionaazhaparatuuride arengule, kuid on ilmselt, et seaduseandja ei pea õigeks sellega lihtsalt tegevest ei üksikisikute ega ka asutuste vastu. Nüüd on neid ilmselt kasutatud riigikaitseasutustelt salajase informatsiooni saamiseks ilma nende endi teadmata ja näpu-näiteandjaks on olnud üks ametist kõrvaldatud endine vastulureametnik.

Ülemjuhataja kindral Synnergren rõhutas põhjustusi Eesti-nemises, et ajakirja paljastused on toonud tõsist kahju Rootsil — kõigepealt vähendades teiste maade usaldust, kellega koos töötatakse, peale selle majanduslikku kahju sundides vastu-

luuret ümber korraldama ning personali välja vahetama. Üldse, rõhutas kindral, pakuti n.h. kandidul välisriikide spioonidele hulgaliselt materjali, mille jahl nad ise on ja seda ilma, et nad ise sõrmegi tarvitsenuks liigutata.

Õiguslikud aktsioonid selle kahju puhul nii JK kui ka prokuratuuri poolt on pörkunud paiguti teravale kriitikale, kusjuures põhjuseks on nende akt-sioonide samastamine vägi-vallaga trükivabaduse vastu. Trükiseaduses on küll selgelt vastav erand sisse kirjutatud ja kõigi demokraatlike erakon-dade nõusolekul, mis kindlustab demokraatia kaitse juhtudel, kui trükivabaduse sildi all ha-katakse avaldama spioneeritud andmeid riigi kahjustamiseks, kuid leidub neid, kes peavad sellist erandisat "auguks" ja "tööõnnetuseks", nagu näiteks suurlehe Expresseni vastutav toimetaja, kes oli oma pühaks kohuseks pidanud FIB/Kulturfrenti spionaazhiartiklitte sisu ajalehe esiküljel ülespuu-miseks motivatsiooniga, et "rootsi rahvas peab teadma, millest on juttu" ja nii tähtsu-setu levikuga kommunistliku ajakirja andmed viis miljonite ette. Kui JK küsimuse esitas, miks see tarvilik oli levitada andmeid, mis valitsuse poolt on riigile kahjulikeks klassifitseeritud, siis ei taha suurleht seda küsimust üldse mõista, lähtu-des trükivabadusest.

Imelikul kombel on praegusel hetkel just kõige vasakpoolsed grupid — kommunistid, FNL-grupid, maolised, revolutsioonilised marksistid jne. — kõige enam trükivabaduse pe-rast muret tundmas, kuigi nende väimsetel kodumaadel seda ei eksisteeri ja kus mõel-damatuks osutuksid sellised probleemid: võimude järele spioneerijad seatakse otsemaid seina äärde. VPK nõudis par-lamentaarselt komisjoni ja kiir-luga tänavale saadetud 6000-peakine vasakextremistide vägi nõudis sedasama, kuigi nad tavaliselt sülgavast parla-mentaarsuse peale. Nendega solidaarsus üks n.h. kodan-likke suurlehti ja paljudel juh-tudel, näit. raadios ja TV-s se-atakse küsimusse, kas ajakirja vastu teostatud sammud ei kõiguta avalikkuse usaldust ajakirjanduse ja ajakirjanike vastu.

Eriti terav oli TV "kvällsöp-petis" programmijuht, kes oli kohale kutsunud terve karja FIB/Kulturfrenti inimesi ja ai-nult paar mittekommunisti, kellelt eelmiste selgelt süm-patiseeriv programmijuht pi-devalt sõna ära võttis ja ei lasknud näit. Malmö stuudiosse kutsunud SvD peatoimetaja asetäitjat üldse oma vateid esitamagi. Siin võib tõepoolest küsimusi alla seada, kas selle-laadilist zhurnalistikat saab usaldada või õigustada.

Üskuda võib, et rootsi laia avalikkuse arvates on tingima-ta vaja õiguslikult ja kohtulikult kontrollida, kuivõrra vasa-käärmuslased on riiki ja mak-smaksjaid selle afääriga kah-justanud — loofajatele koda-nikele on ju kõige olulisem de-mokraatia säilitamine ja riigi vabadus, milleks nad maks-ke maksavad ka riigikaitse osas.

Oleks velder, kui Rootsi lu-baks "trükivabaduse" sildi all

VÄLISKOMMENTAAR
N. Liit ja Lähis-Ida

Vabade Ajakirjanike rahvusva-heise liidu väljaandel ilmus Lon-donis hiljuti teos pealkirjaga "For Anti-Imperialism, Solidarity, Peace and friendship", milles kä-sitletakse imperialismi ajalugu alates Türgi sultanite suurriigist 13. sajandil kuni tänapäevani.

Sel taustal tõuseb eriti selgelt esile Vene imperialismi laumline, mis oli silmatorkav juba taaride valitsemisel, kuid sai veelgi suuremad mõtted pärast Nõu-kogude Liidu loomist. Nõukogude nimimärgi all levis vene kommu-nistlik imperialism juba Teise maailmasõja ajal peaaegu endise Venemaa piiridelt, anastades Ida-Poola, Balti riigid, Bessaraabia, Põhja-Bukoviina ja osa Soomest. Kui Teine maailmasõda lõppes, domineerisid Nõukogude relva-
tud jõud kogu Ida-Euroopas.

Aastal 1960 oli vene ülemvõim kõigis Ida-Euroopa maades täielik. Igasugune teisem kohalik vastu-seis oli lämmatatud rea lavastu-skohutustõmistega ning massi-liste vangistamiste ja küüditamist-ega. Aga üsna kaua pärast seda leidis läänemaailmas inimesi, kes ei tahtnud neid maid pidada N. Liidu "satelliitideks" ega N. Liitu ennast nimetada imperialistlikuks võimaks. Nad olid pigem nõus Ida-

ajalehemeestel tegutseda spionaazhiga. Peab meele pida-ma, et selle maad trükivaba-dus on maailma liberaalseid-maid. Kuid see eeldab rahvus-likku ja riiklikku mõlemist vas-tutavalt ajakirjanikelt ja toimetustelt. Mõlemist, mida ilmselt kommunistlikul ajakir-jal ei olnud ja mida sellelt raske oleks oodatagi, sest nende dogma järele tuleb "kapita-lismi" paljastada ja eriti siis, kui see oma dekoratiivsus apa-raadis püüab end kaitsva või-malike üllatuste vastu — nii si-semiselt kui väljaspoolt.

KLA

Eelkool

Perekonnaminister Camilla Odhnoff esitas riigipäevale et-tepaneku eelkoolitegevuse kor-raldamiseks sunduslikuks muutmiseks omavalitsustele, s.t. need on kohustatud varuma eelkooliplatsi kõigile lastele, kes saavad 6-aastasesteks.

Ettepaneku idee on muidugi mõistlik, sest sellistest kohta-dest on olnud tungiv puudus, ebamõistlikum on aga pere-konnaministri kavatsus võima-tuks teha eraeekoolide tege-vust, mis senini oluliselt on ai-danud puudust leevendada. Näit. näeb eelnõu ette keeldu erakoolidele õpetegevuseks samal ajal kui kommunaalsetes eelkoolides, s.o. normaalarjaj ki. 9—16-ni. Keeld teeb praktiliselt võimatuks erakoolide tegevuse, mispärast riigipäeval näit. folkpartiet on nõudnud eraeekoolide tegevuse jätkamise võimalust, samal ajal ka sun-duslikkust lastele, mis pere-konnaministri eelnõud ette nähtud ei ole — seal on kooli saatmine jäetud vabatahtli-kuks.

Ka Stockholmi eesti lasteaia ja mängukooli tegevus on vastanud eelkooli nõuetele. Gö-teborgis tegutsuvad samuti mängugrupid. Küsimuses seis-sab nüüd nende eesti mängu-koolide staatuse kaitsmine. Mis mitte ei tohiks võimatu olla, kui meele pida, et üldiselt era-koolide likvideerimisel tehti eesti algkoolidele erand. Ka eesti eelkoolid peaksid erandit-naudima.

Euroopa mald lugema N. Liidu liitlasteks poliitilises ja sõjaväel-ses liidus Varssavi-pakti nime all, misama nagu Lääne-Euroopa maad on NATO liikmesriikideks.

Küsimuse lahendamisel lõpuks Nõukogude juhid ise Ungaris 1959 ja Tšehhoslovakkias 1968, mis ei jätnud vähimatki kahtlust, et Ida-Euroopa maad on mitte Nõukogu-de liitlased, vaid nende käsuallused. Seda kinnitab ka Brežnevi-dok-trin, mis annab N. Liidule õiguse saada oma vägesid igale maale, kus nõukogudemeelne valitsus on ohustatud.

On üteldud, et igal imperiumil on oma algus, vältus ja lõpp. Tä-naseni aga ei ole veel näha, et Nõukogude imperium oleks vä-hemena hakanud või oma ekspan-sioonipoliitikat tasandama. Vastu-pidi: ta on väga aktiivne, nimelt Lähis-Idas. Eesmärgiks on välja-jõudmine soojavee sadamateni, kust on kergem ühendus maailma ookeanidega.

Juba aastal 1940 pidasid Stalin ja tema välisminister Molotov läbi-rääkimisi Hitleriga pakti sõlmimiseks, mis oleks võimaldanud N. Liidule juurdepääsu Pärsia lahele. Sellest ei saanud aga asja, mispär-rast Stalin tegi sõja lõpul kaitsel realiseerida midagi oma kavade-st Nõukogude vägede abil, kellele ole usaldatud Lode-Iraani julges-tamine. Käise ebaõnnestus, kuna lääneriikide nõudmisteil oli Stalin sunnitud oma vägesid Iraanist ta-gasi tõmbama.

Agasiltpeale hakkas ka lääne-riikide mõju Lähis-Idas dramaatiliselt kahenema, mis võimaldas Stalini võimujärglastele endasi-pääsu sinna teisel viisil. Lääneriikide mõju alul vabanenud maad püüdsid võimalikult kiiresti kind-lustada oma iseseisvust ja mõned neist pöördusid N. Liidu poole, et saada relvi. Venelased olid kohe nõus, nähes oma relvasaadetiste abinõu oma karmimõistamiseks Lähis-Idas. N. Liidu tehingud rel-vade alal tulid toime Egiptusega 1955, Süüriaga 1955, Alžeeriaga 1962, Sudaaniga 1967, Jeemeniga 1967, Iraaniga 1967, Iraagiga 1968 ja Liibüaga 1970. Kõik need nõu-kogude relvasaadetised läksid käesoleva aasta alguseni maksma üle seitsme miljardi dollari.

Lisaks relvadele on N. Liit and-nud araabiarükkidele majandus-likku abi enam kui kolme miljardi dollari väärtuses, loomimata sel-lest, et vastavalt tuli kärgida N. Liidu oma elanikkonna näpi pira-tuud ja tarbekaupu.

Võib muldugi olla küsitav, kas Lähis-Ida rahvad on võtnud mi-dagi, lastes vene imperialistidel

astuda nende eelkäijate asemele läänest.

Nii või teisiti, igatahes on vene-lastel esmakordselt ajaloos läinud korda toime tulla sellega, millest vene tsaarid unistasid. Nimelt, välja jõuda Vahemerele, kus tänu oma relvasaadetistele N. Liit võib loota mere — ja õhujõudude baasi saamiseks araabiarükkides, olguigi renditeel. Kuna Vahemere-l on tänaseni esinenud püsivalt üle kuuekümmene vene sõjajärg, siis on N. Liit niivõisi siin juba kujunenud merevõimaks küllalt suures mõd-dus.

Arengust jääb mulje, nagu po-leks Nõukogude imperialistlikel laumiskavadel üldse piiri. Seepär-ast aga peab vastavalt rohkem imestama, kas ja kunas lääne-maailmas Nõukogude imperia-lismi ohtu täiesti mõistma haka-takse.

A. K.

UNO
üksus
kohal

Soome UNO kontingent saabus pühapäeval sõ-japiirkonda. Soomlaste ülesandeks jääb valvata Suez-kanali lõunapoolset piirkonda. Kuhu Rootsi UNO üksused paigutak-se, pole veel kindlalt sel-gunud. Arvatakse et nende ülesandeks jääb vaherahu valvata Isma-il la hanna külje all.

Õel vastu esmaspäeva kohtasid Israel ning Araabia maade esinda-jad läbirääkimistel esi-mest korda peale 1956 a. ning arutustest võtsid osa ka mõlemi poole väcosa-de juhatajad. Arutati Egiptuse kolmanda ar-mee saatust.

UNO toidumoonas transport Egiptuse sis-sepiratud kolmanda armeele, Saabus püha-päeval Suezil.

Sunduslik eelkool
riigipäeva otsusega
Puudutab ka eestlasi

Valitsus esitas riigipäevale esildise, millega muudetakse eelkooli sunduslikuks. Omavalitsused peavad hoolitsema, et kõik 6-aastaseks saanud lapsed saaksid eelkoolis käia vähemalt 15 tundi nädalas ja vä-hemalt 525 tundi aastas. Omavalitsustele on kohuslik kõigile lastele selles eas reserveerida eelkoolivõimalus, sealjuures ei asetata aga vanematele sundust laste eelkooli saamiseks.

See tähendab, et omavalitsused on kohustatud nüüd välja ehitama oma eelkoolivõrgud, samal ajal kui valitsus kavatseb ära võtta toetusel mitteomavalitsus-likelt eelkoolidelt, milliseid on terve rida käigus ja milliseid pere-konnaminister Camilla Odhnoff kavatseb ära kaotada. Ni-melt on eelnõusse kirjutatud tingimus, et need eramängukoo-lid ei tohi tegutseda samal ajal kui kommunaalised koolid — ilm-selt kardetakse, et osa vanemaid eramängukooli.

Praegu on tegutsemas kiriku, n.n. Montessori, Kristofferi jt. eelkoolid umbes 60.000 lapsega. Nende koolide poolt on proteste saadetud riigipäevale nende tege-vuse diskrimineerimise ka-vatsuse vastu.

Ei ole selge, kuidas uus reform puudutab eestlaste mängukooli, millised tegutsesid Stockholmis ja Göteborgis. Need on hõlmanud ka kuue-aastasid eelkooliealisi, kes nüüd langevad koolikohustu-se all. Teatavasti on eesti las-tead ja mänguringid tegutsenud eraeelkoolidena.

EESTI PÄEVALEHT

Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. vlt.)
Arvi Moor

Toimetuse ja tallitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eskilstuna, tel. 016/41 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kulutusarvete postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 158.-
Termin (4 kuud) kr. 67.-
Kuu kr. 16.-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1973

Eestirootslaste tänavusel kodukohapäeval, n.n. "hembygdsdagen", kus tähistati Rootsi saabumise 30-a. juubelit, esines pidukõnelejana end. Noarootsi õpetaja ja hilisem Skara piiskop Sven Danell (keskel), kes vestleb ühe oma kunagise leerilapsiga. Piiskopist vasakul Svenska Odlingens Vännen esimees Hugo Michelin.

Lätlane pärast 27-a. vangipõlve läände

NEW YORK (VES) – Hiljuti pääses N. Vene vangipõlvest Siberis vabasse läände lätlane Wilhelm Celms, 50-ndates aastates mees. Ta sattus sõdurina vangi, tegi läbi metsavenna põlve, võitis vastu Vene okupatsioonivõimudele surmaotsuse, pääses eluga ja viibis pikki aastaid orjalaagrites. Tal õnnestus jääda ellu ja lõpuks sakslasena pääseda Lääne-Saksamaale, olles Saksa Punase Risti otsimis-lehel olnud juba 1958. aastast alates. Tema võitluse ja kannatusteedest on ilmunud läti ajakirjanduses pikki lugusid. W. Celms mobiliseeriti Läti Leegioni 1943. a. saksa võimude poolt. Ta võitles Velikije Luki, Staraja Russa j.t. rasketes heitluses tuntuks saanud kohtades, kuni 9. maini 1945, mil lõppes sõda ja tuli kapituleeruda venelastele. W. Celmsil õnnestus üsna varsti vangilaagrist põgeneda ning ühineda partisanidega, kes jätkasid võitlust Vene okupantide vastu.

W. Celms jutustab sellest perioodist, et temast sai partisanide võitlustes ühe grupi juht. Rahva seas oli neil suur poolehoid.

Ta märgib, et 70% elanikkonnast igal pool oli alati valmis partisaane abistama. Nend, kes polnud partisaanide vastu, kuid kartsid ja olid ettevaatlikud, oli umbes 15%. Partisaanide vastu ja vene okupatsioonivõimude poolt olud vaid 5-7% rahvastikut.

Neil aegadel olud partisaanidel pooldajaid ja abilisi isegi Vene militärsuureasutustes olid seas. Mõned neist varustanud partisaane isegi laskemoonaga.

Grupp partisaane oli end rõivas- tanud Vene sõjaväelaste mundritesse ja marssis ühel õhtuütsel ajal Riia tänavail este punaste staabi juurde. Kohale jõudes kasu- tati juhist, tungiti staabi ruumi-

desse ja likvideeriti seal kaks vene ohvitseri kättemaksuks lätlaste kallal sooritatud ülekohtu eest.

NKVD direktor Riias olud siis lätlane Janis VEVERS, kes vihat siinetanud, kuid mitte ühtegi teo sooritatjat ei tabanud.

Partisaanid tegutsedes avalikk- u lahingusse Vene punavägedega ei astunud. Nende jõud ja üksused polnud sellekohaselt korraldatud, et suuri lahinguid vastu võtta.

18. okt. 1948 tuli Wilhelm Celms metsast välja ja andis end Vene võimude kätte. Kuigi oli lubatud andestada metsas viibimine, pandi ta vangi Kuldiga vanglasse Ku- ramaa. Selles vanglas olud W. Celmsi seletuste palju baltimaalasi kõikidest kolmest balti rahvusest. Sealt viidud ta veidi hiljem üle Riia vanglasse, kus algas pidev ja raske ülekuulamine, mis kestis ööd ja päevad.

Lõpuks seisis ta n.n. tribunaali ees, millele koosnenud umbkeelse- test venelastest. 13. aprillil 1947 langetati ränk otsus: Surm maha- laskmise läbi!

Otsus käes, algas ülimalt raske vangile, kuni 22. mail 1947 teatati, et "helled okupatsioonivõimud" on surmaotsuse muutnud eluagseks vangistuseks. W. Celmsile loeti see ukaas ette vanglas. Vene okupa- tioonivõimude haldust jätkus veeli ja veidi hiljem teatati tema- le, et eluagse vangistuse karistus on muudetud 30-aastaseks vangis- tuseks.

22. juunil 1947 oli ta üks 2000- liikmelisest eselonist, mis saadeti Lätist Siberisse. Pärast pikka tee- konda jõuti lõppajama, mis kandis "Altai" nime. Sealt viidi õnnetute vangide kari 7 kilomeetrit eemal asunud põllametsa, metsatöö laag- risse.

Metsatöö normiks nälgitud vangidele oli määratud 1,8 kuup- meetrit päevas. Kui see ületati, saadi lisaleiba. Lisaleib tähendas aga elu. Grupp lätlast, nende seas W. Celms pingutasid endid äärmiselt ja saavutasid päevas 3,8

kuupmeetrit liise normi. See päästis nende elu.

W. Celms märgib, et temaga koos sellesse orjalaagrisse toodud 2000 mehest jäänud üsna lühikes- ajaga ellu vaid 53 meest. Nii kuhu- taval suuri oli surma lõikus.

W. Celms, kes enam ei kandnud oma nime, vaid Vene orjalaagrite süsteemis alnult numbrit "014.420", mis oli suurelt kirjutu- tud tribulise vangiröivastuse sei- jale, paigutati iga teatava ajava- hemiku järele ühest laagrist teise. Arvatavasti selleks, et ei tekiks omavahelisi suuremaid sõprus- ringe, mis võimaldab ehk vastu- hakke.

Ühes vangilaagris Dzheskaska- nis kohtas ta 1948.a. Läti vabadu- saagset merejõudude ülema ad- miral Spade't. Admiralil oli mille- gipärast karistatud 10-aastase vangistusega. Selle aja ära istunud ja ellu jäänud, listatud temale uus vangistusae. Mis õnnetust mehest sai, seda W. Celms ei tea.

Sellesama 1949. aastaga tulnud ka muudatus orjalaagritesse, mis kaasa toonud väikese paranemise tootlustamises.

Ühes järjekordest laagris, kuhu Celms transporditi oli tuntud Karaganda Feodorovka laager. Seal toimus 1967.a. suur vastuhakk ja mäss. Celms olud sellesse väga vähe segatud ning pääsenud 15- päeva kartseriga.

Ühes laagris, kuhu ta pärast sattus, oli jällegi orjalaagrina tun- tud Potma. Seal töötades oli laagri ehituse püstitamiseks, sel- lele alusmüüri kraavi kaevamisel sattunud vangid oma eelkäijate laipadele, millised olud maetud üksteise otsa mitte kuigi sügavale.

Niivõist ühest laagrist teise vii- duna, on ta kohanud paljud lätlasti ja nähtud nende suremist orja- laagrite tingimustes. Lätelatud õudusist on ta pikkae aastatega palju unustanud, kuna ka mlu alalise alatõltsuse ja raske töö ning muudliki kannatuste tõttu on nõr- genenud.

Eestirootsi arhiiv ja kodu avati

Eestirootslased said Stockholmis omale ruumid, millised avati 6. oktoobril pidulikult avakoosviibi- misega, kus nende organisatsiooni Svenska Od- lingens Vännen esimees ütles teretulemast kogu- nenud liikmetele. Eestirootsi kodu asub Viking- agatanil nr. 25 asuvas hoones ja koosneb kolmest toast. Lähim allmaaradutejaam on St. Eriksplan.

Esiti on üks ruumidest varu- tud eestirootsi arhiivile, kuna kaks ruumi on mõeldud koo- skäimisteks, koosolekuteks ja koosviibimisteks.

Sellest ruumidest järele on aastaid poodust tuntud. Avata- litusel kõnes riigirootslaste esindajana kuraator Bergholtz, arhiivi juhataja Einar Hamburg andis ülevaate dokumentide kogumise tegevusest ja dotsent Elmar Nyman andis ülevaate eestirootsi uurimustest nii Rootsi kui Soome teaduslikes arhiivides.

Avatlituse lõpusõna ütles esimees Hugo Mickelin, mee- nutades, et 10. novembril kell 19 toimus kolmekümnes eesti- rootslaste kogunemine Gustaf Adolfi päeva ümber. Tänavune kogunemine toimus Vantöri ki- riku piduruumes Högdalenis.

Huvitav on märkida, et uus eestirootsi kodu asub lähedal omaaegsele Sabbatsbergi va- stuvõulagritele, kus a. 1940 leidsid paigutamist esimesed eestirootsi siserändajad — 110 pakirilast — kes venelaste baasidesse asumisel said erilisa väljarändamiseks.

Elizabeth Moskvasse?

MOSKVA — Inglismaa kuning- anna abikaasa prints Philip külas- taas hiljuti Moskvat, kus tal oli li- gemale pooleistunniline jutu- jamine N. Lildu presidendi Nikolai Podgornõiga.

Märgitakse, et mõlemad mehed vestlesid suundimatu jalgpallist ja jäähokist ning ei poodutanud poliitilisi probleeme. Poliitikut arvad, et prints Philipi külasõaki aitas tun- duvat parandada N. Lildu ja Ing- lismaa vahelisi suhteid, mis on olu- nud pinevad pärast seda kui Ingli- salitsus saatis kaks aastat tagasi maalt välja 105 nõukogude spiooni.

Diplomaatilistes ringkondades kalkuleeritakse, et venelased on valmis nüüd külalisena vastu võt- ma ka kuninganna Elizabethi.

Kanada "amnestia"

TORONTO (EPL) — Kanda ta- hab amnesteerida kõiki neid, kes illegaalselt on Kanadasse elama jäänud ja ei ole muretsemud vaju- likku sisserännuhulba. Ajalehtedes avaldatud kuulutustes kutsuti üles selliseid illegaalseid sisserända- jaid endast teatama hiljemalt 15. oktoobriks, mispuhul neid ei karis- tata ja nad saavad abi immigrat- sioonipaberite korraldamiseks.

Kuigi Kanadas arvatatakse umbes 200.000 inimest elavat ilma im- migratsioonipaberiteta, on üles- kutsutud olud võrdlemisi kasnad tagajärjed — oktoobri alguseks oli endast teatanud vaid 10.000 in-imest. Nähtavasti suur illegaalseste sisserändajate mass ei usaldanud valitsuse kinnitust, et nende eba- seaduslikul Kanadasse tulemisel ei ole mingid mõjsid nende edasi- sele saatusele ja karjäärile.

Valli Muld 60-aastane

Stockholmis tähistas 29. oktoob- ril 60-aastast sünnipäeva Valli Muld.

Sündinud 29. okt. 1913 Peterbur- gis, lõpetas ta Tartu Tütarlaste gümnaasiumi aastal 1932 ja Tartu Ülikooli õigus-majandusteadu- skonna a. 1938 ning saavutas Di- taktilis-metoodilises seminaris õpetaja kutse majanduslike õp- peainete alal, oli 1938. a. alates 6 aastat Tartu Linnapanga ametnik ja 1941. a. alates kuni Eestist lah- kumiseni 1944 Tartu Kommerts- gümnaasiumi ja Tööstus-majan- dusõplaste kooli õpetaja.

Rootsis on V.M. töötanud amet- nikuna Statistika Keskbüroos ja alates a. 1947 Rootsi Pensionikassa aktsuarooskonnas.

Üllõplaspäevil oli ta aktiivselt kaasaas üllõplaste organisatsoo- nides. Akadeemiliselt kuulub E.U.S.-i Ühendus.

Õnnitlen ja tervitan juubilari tema sõprade ja eriti ühenduslaste nimel.

BERNHARD MÄELO

Rahutuvi Washingtonist lendas Moskva-Tel Aviti vahel. .

Soome professor: Under väärrib Nobeli-auhinda

Stockholms elab unustatuna väikest rahvast esindav kõrges vanuses luuletaja, kes on kahtlemata lüürilise meele maaosa suurim ja peaks väärriba Nobeli-auhinda. Tema nimi on Marie Under. Need sõnad lausub soome kirjanik prof. Arvi Kivimaa, kui ta 9. oktoobril pidas kõne Wiiruri Sihtkapitali (Wiiruri rahasto) pidulikul koosviibimisel, kus jagati kultuuri- ja Nobeli-auhindu ja tähistati ühtlasi sihtkapitali looja, suurärimehe Antti Wiiruri, 90. aastat sünnipäeva.

Pikas kõnes, mille avaldas Aamulehti oma 10. okt. numbris, rõhutas prof. Arvi Kivimaa eriti väikerahvaste keele ja kultuuri osatähtsust maailmas. Seejuures tõstis ta iseloomselt soome ehituskunsti suurmeest, prof. Elin Saarineni, kelle sünnist möödus hiljuti sada aastat ja kes a. 1923 asus elama Ühendriikidesse, kus ta etendas võimsalt mõjustavat osa mooduse ehituskunsti rakendajana.

— Seda, mis Soome kultuuri arengus on viimase saja aasta jooksul juhtunud, on mõned teisedki väikerahvad oma rahvuslikus tegevuses tõestanud. Jean Sibelius, Eino Leino, F. E. Sillanpää, Väinö Aaltonen on suuri euroopalikke kultuurisidusi seetõttu, et nad on olnud tuusiksoo omapärase.

Arvi Kivimaa tõstab esile ka väikest Islandi, kus juba kümneid sajandit olid suured kirjanikud: saagade kirjanikud. Järgnevalt mainib ta Marie Underit kui Euroopa suurimat lüürikut, kes on ära teeninud Nobeli-auhinda.

Prof. Kivimaa tõstab esile kultuuri seoses ka keelt, üteldes: "Kultuuri üheks jõuallikaks on keel. Kuigi rahvusriikide enesemääratamisvõime on muutunud püüramaks, on kultuurielu seisukohalt nende omakeelne eksistents paratamatu. Nende kultuurilistest iseseisvustest koosnebki maailm-kultuuri kogum."

— Rahvakeele siirdumine elava kirjanikud vahendiks avas inimlikus väljenduskasas tohutu arengu. Oma kultuurkeelt arendanud inimkond liitus maailmaühiskonda loova ja täisvõrguliku liikmena.

Prof. Kivimaa ütles teisel: — Kui Soome liideti autonoomse suurvõrkoonnana Venemaa külge, siis arvasid toaleegsed rootsimeelsed, et Soome kaoks peagi slaavi rahvaste merre, kui teda

poleks kaitsmas harilikskond tsiviliseeritud rootsi keelega, milleni soome keel ei pääse kunagi. Kuid soomekeelsed nägid maa päästmist soome keele arenemises kultuurkeeleks. J. V. Snellman ütles:

Väärrib Nobeli auhinda

"Ükski rahvas ei saa laenata teisel rahvalt arusaamist ega oskust. Teie noored soome mehed, ainult emakeel annab teie loomingule nime ja paiga maailmas."

Prof. Arvi Kivimaa on kriitiline nii suurte poliitiliste kui ka majanduslike võimutuskuste suhtes, mis vormivad ümber senise ühiskonnarakenduse, kultuuripärandid ning nõrgestavad väikerahvaste seisundit. See ühenduses märgib ta ka Euroopa ühismajandust ja samuti Euroopa Ühendriikide ideed.

— Euroopast on, vaatamata kõikidele vigadele, väärtustele ja kurjustele, saanud kultuurimaa, ja seda just tema rahvusriikide väimsest jõust, ütles prof. Arvi Kivimaa m.h. (EPL/Mr).

Nixoni tütar lätlaste kõnelejaks

CLEVELAND (ME) — Pärast suurt suvit ülemaaismset juubeli laulupidu Saksamaal toimus äsja Clevelandis, Ohio lätlaste ülemadriine laulupeoga kokkutulek lätlaste laulude 100 a. tähistamiseks.

Selle avamisel tervitas neid külalisena president Nixoni noorem tütar Julie Eisenhower. Lauljaid oli kontserdil 800 ümber ja kogunenud lätlasi arvustati ligemale 15.000.

Katsed kiirte- relvaga

WASHINGTON — Ühendriikide merevägi katsetab praegu uute elektromagnetiliste kiirgamisaparatuuride, mis võivad muuta vaenlase laevastiku täieliku võitlusvõimetuks.

Süsteemi aluseks on vaenlase laeva elektrooniliste seadmete ülekandmine, mille tulemusena neid ei taida enam oma funktsioone.

Vene nisu Indiasse

NEW YORK (VES) — N. Vene ja India sõlmisid kaubandusleppe, mille järele N. Vene annab Indiale 2 miljonit tonni nisu. N. Vene esimehe nisulaev saabub juba nel päevil Madrase sadamasse Indias.

N. Vene teatavasti ostis suurema koguse nisu USA-st, eriti soodsa hinnaga, nii et USA-l tekkis juba raskusi põllumajandushindade alal. Hiljuti teatati, et USA ei saa enam anda nisu puudustkannatajatele maadele, kur' nisu müüdi N. Venele liiga palju. 1.000 hakkab N. Vene odavalt saadud ameerika nisu puudustkannatajatele maadele müüma.

Bradfordi, Inglismaal, suri 2. oktoobril Elfrida Piir, n-nä. 84-aastane, sünd. 24. mail 1913 Tallinnas. Milvaukes, USA-s suri 14. septembril Paul Aunap, sünd. 9. märtsil 1890 Viiljandis.

J. Piiperit mälestades

Kodumaalt saabunud teadete järgi on seal 5. oktoobril surnud eesti loodusteaduse nestor, kauaaegne Tartu Ülikooli zoologia professor Johannes Piiper, oles saanud 91 aastat vanaks.

Koos Mihkel Wittlich-Vitsutiga oli J.P. üks esimesi eestlasi professoreid asjaavatu Eesti Vabariigi Tartu Ülikoolis 1919. Ta oli kõrge teadusliku eruditsiooniga ja oma erialal põhjalike teadmistega teadusmees, kelle juhendamisel kasvases üles ja küpse hilisem eesti loodusteadlase pere. Lahkunu oli suure töövõimega teadlane ja ta jäi töövõimele oma ühe viimaste päevadeni ja tema teaduslik looming on ulatavalis.

Johannes Piiperi töus algas väga madalast sotsiaalsest seisundist, oli ta Tallinna võormehe poeg. Nooruses oli ta olnud karjapoiss, tööpois ja (hiljem) apteikeri-abiline ja meelismaks saades andis vahel isale (kes oli ka sõiduvoorimees) teenitud õppuhtust pärast rasket päevatööd ja istus ise õhtul pükki, et öösel saaks sõidutada.

Pärast algaharduse saamist jätkas ta gümnaasiumi-õpinguid Tallinna Nikolai gümnaasiumis.

Pärast selle lõpetamist astus ta 1903 Peterburi ülikooli füüsika-matemaatika teaduskonda, mille lõpetas 1. järgu diplomiga 1913. Pikkajärgu ülikooliõpingud olid tingitud asjaolust, et J.P. pidi vahelpeal mõne aasta tegelema õpetajana ühes või teises koolis, et ülikooli õpperaha teenida. Ülikooli lõpetamise järele asus J.P. Tallinna, kus tegutses kutses ja keskkoolides (Tall. Reaalkoolis kuni 1919) eriala õpetajana, mil läks Tartusse selgrooliste zoologia õppetoolile professoriks.

1924-1926 töötas J.P. teadusliku uurijana Londonis sealse ülikooli ja Briti Muuseumi juures. 1927 kaitses ta sama ülikooli juures oma doktori väitekirja. Ta oli ajakirja "Looduse" toimetaja 1922-1924, Loodusuurijate Seltsi esimees 1922 peale ja paljude omaalaste õppe- ja teaduslike autor ning Saaremaal Kuusnõmmel asetsesva bioloogia jaama juhataja, oli tegev eesti-keelsele bioloogilisele oskussõnade loomisel, olnud õpetajaks ja lektoriks mitmesugustel kursustel, loengutel ja rahvapäevadele, võtnud osa paljudest kongressidest ja tegelema muudegi aladel tähelepanuvõetavalt.

1918, kui alustati õppetööd eesti õppekeelega Tallinna Reaalkoolis, oli selle loodusloos õpetajaks Joh. Piiper. Tallinna Reaalkooli Koguteos "Mehed Vabastuse Puieselts" leidub J.P. kohta alljärgnevat iseloomustust:

"Kuid eesti Reaalkooli oli ka kohe alguses kaotus. Koolist sunniti lahkuks loodusloos õpetaja Joh. Piiper, keda tagasilised ringkonnad süüdistasid dardimisel õpetamises. Imelik küll — kuidas pidi siis üks moodsa teadusliku kooliga õpetaja õpetama...?"

Joh. Piiper tuli Reaalkooli teadusliku valmu. Tema tunnid olid rohkem loengud, kui tagasilised kü-

Eestlane saksa raadios

BONN (VES) — Saksamaa eestlaste Esinduskogu liige E. Bergmann esines 1. sept. saates "Üks kõige vastu", mis edasi antakse mitme raadiosaatja poolt iga nelja nädala järele.

Saates esitab isik ühele linnale 5 küsimust. Vastamisajaks on 15 minutit. Kaasa teevad kõik linna kodanikud, ka teadlased. Esitatud küsimuste teepärasust kontrollib enne Berliini ülikooli. Küsimustele kandideerinuist pääseb esinema vaid 1%.

Berliinis E. Bergmanni poolt esitatud küsimustest suutis Bad Rappenau linn vastata kolm. Saate lõpus teatati, et see linn on kutsunud E. Bergmanni abikaasaga tausta puhkusele üheks nädalaks oma linna.

simised-kostmised. Need olid nii põlvnõud, et keegi ei müranud, hoolimata revolutsioonilisest ajast, mil vahel juhtus, et ebameeldivad õpetajad õpilaste poolt kotti aeti. Piiper joonistas tahvile igasuguseid näiteid loodusteaduse aladelt nii elutust kui ka elavast loodusest, kristallidest konglomeraatidest ja algrakkudest inimesest.

Seejuures kasutas ta paljusid värvilisi kriite ja ohtralt ladinakeelt. See kõlles nii põnev. Paljud loodusteadusest huvitatud reaalistid said Piiperilt kaasa ka kena portsjoni ladinakeelt. Juba Piiperi kõnepruuk oli haruldane: ta kõneles 10-12 aastaste õpilastega nagu üliõpilastega: inimese on konkreetne nähe bilateraalselt sümmeetrilist, talmede õied on fundamentaalselt tsentraalselt sümmeetrilised, soolane radiatsioonitöö koob stellaarsetesse distantsidesse jne.

Joh. Piiper oli juba sellal professor nii oma olemuselt kui ka välimuselt. Oli palja pealga ja prillide tagant vaatas meile vastu paar suurt silmi. Tema klassi tules pidi kõik poisid üles tõusma — selline oli komme sellal. Piiper astus kateedri, vaatas klassi üles, tõstis käed rinnale kõrgusele ning tegi kätega liigutuse allapoole, mis pidi tähendama, et võisime istuda ja istus seejärel ise. Tunni lõpuniel tõusis üles ja ootas seni, kuni poisid olid tõusnud ja läks siis klassist välja."

Joh. Piiper oli sündinud 12. aprillil 1882 a. Tartu ülikooli õppejõuna tegutses ta kuni 1949. Pärast vanusepuhkusele minekut jäi ta edasi elama Tartusse, kus olnud mõndunud tema parimad elu- ja tööaastad. Selle kirjutusega mälestavad Johannes Piiperit tema kunagised õpilased Tallinna Reaalkoolist ja mõnevad tänu-meelselt tagasi nende paljudele tudundile, mis neid rikkasid loodustundmise kaunit väärtustega.

JÜRREMMELGAS

Moskva: Uus balti saade

MOSKVA (EPL) — Literaturna ja Gazeta, sarjates järjekordest Radio free Europe ja Radio Liberty saadet Münchenist, teatati, et etvalmistused olevat käimas Balti saadete loomiseks Radio Liberty juurde, kusjuures olevat kavatsus ühendada Free Europe ja Liberty ringhäälingud.

Literaturnaja Gazeta ütles, et Radio Liberty kommentaatori Metneri pseudonümi taga peituvat eestlane A. Tenson (Tõnson). Kavatsused olevat ka saate korraldamine, mis oleks suunatud N. Lõdu juudi rahvusgrupile.

TV Fredag

TELEVISION 1

Skol-TV: 8.30-9.00 Matineateater: Rollspel av Ulla Rodhe i samarbete med Bruks-teatern. Färg.

1 rollerna: Elisabeth Befrits, Madeleine Richter, Rolf Udo Johansson och Thomas Müller. TV-regi: Gunnar Broström. Föregärdet och gymnasiet. Färgskoleprogram: 10.30-10.55 Om — nära till och långt ifrån. Jörgen bor i Norrland. Camilla i Sundbyberg behöver bara gå en liten bit för att handla. Vuxenutbildningen: 11.00-11.30 Om barn och vuxna, 5. Tjat och tjat. Gustav Jonsson och barnpsykiologen Emma Antonsson samtalar med programledaren Boel Wennerberg. (Textat) Skol-TV: 12.00-12.20 Klotet, 5. Färg.

13.10-13.30 Naturkunskap. Färg. 3. Levande och död materia. Gymnasiet. 13.35-13.55 Biologi. 5. Gastransport Gymnasiet. 14.00-14.25 Läraprogram: Musik 4. 2. Program 2 för lärare. Mellanstadiet. Färgskoleprogram: 14.30-14.55 Om — nära till och långt ifrån. Jörgen bor i Norrland. Camilla i Sundbyberg behöver bara gå en liten bit för att handla. 16.30-16.45 Hälften. Färg. Albin kan vara mycket hjälpsam — om han är på det humöret. Tecknad saga av Ulf Lövgren. 17.20 Tapahtumia. Aktueell magasin för finskspråkiga. (Endast på finska).

17.50 Helgsmålringning. Färg. Från Surahammars kyrka i Västmanland. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Fråglivning. Färg. Barn frågor och Ulf Elving, Sten Wahlström och Maj Omand svarar. 18.30 Sveriges magasin. Färg. 19.30 En natt — svensk långfilm från 1931. På den stora egendomen Koistila lever överstinnan Beckus med sina två söner Wilhelm, som håller på sin klass och Armas som ivrar för proletariatsets seger. 20.30 Den lekfulla hunden. Färg. Rysk kortfilm om tre glada tjuvfiskare och deras hund. 21.00 Aktueell, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 I blickpunkten. Färg. Aktueell, utrikespolitisk magasin. 22.05-22.45 ca Sommaran sjöng i blodet... Färg. Gunver Bergqvist, Sven-Bertil Taube, Ulf Björlin, Hjärdal Pettersson, Hans Strååt, Camerata Holmia. The Martin Best Consort m i ett program av Torbjörn Axelman och Lars Egler.

TELEVISION 2 Från Barnredaktionen: 16.05 Pelle Janzon, 4. Färg. Familjeserie av Curt Strömblad och Hans Peterson om en jämtlands pojke och hans föräldrar som flyttar till Göteborg. (Textat). 17.25 TV-nytt, väder. Från Barnredaktionen: 17.30 King. Färg. Fredrik möter hunden King i parken men vill gärna bli god vän med honom. Men King har redan en vän. En filmberättelse av Berndt Klyvare. 18.00 Miljööredaktionen: Kraft åt folket? Färg. Vad vet Du om kärnkraft? I Sverige finns redan ett 20-tal kärnkraftverk planerade. Vet vi egentligen vilka risker vi kommer att utsättas oss för? 18.30 Alfas Smith & Jones — westernserie med Pete Duel och Ben Murphy. Färg. 19.20-19.30 Regionala nyheter. 19.30 Riksbildning. 19.30 Rapport, väder. 20.00 Bussikras — engelsk underhållning. Färg. 20.30 Tro't om ni vill. Färg. Öttriliga samningar och lögnar i Tvåans osannolika tittartävling. 21.00 Massakeren i Milano — program av Birgitta Bergmark och Staffan Lamm om de senaste fem årens bombattentat i Italien. Färg. 22.00 Kvällsöppet. Färg. Bo Holmström med gäster i studion. 22.50-00.10 Filmstudio Två: Marja Liten — finsk långfilm från 1972. Marja bryter sig loss för att så på egna ben. Hon är fast besluten att hitta en rik pojke som hon kan gifta sig med.

Levitati 2000 raamatut

TORONTO (EPL) — Eestlaste kaudu on levitatud Kanadas 2000 eksemplari inglise keeles ilmunud Arved Viiriku Eesti rahva kannatusi kirjeldavat romaani "Ristide ja haud". See selgus n.n. Rändraamatute Aktsiooni toetusega aruandest Rahvusliku Välisviitluse Nõukogu juures.

Aktsioon teostus väikese ülejäägiga — tulud olid 15.112 dollarit ja kulus 13.338 dollarit, seega jäi RVN-i kassasse 1.773 dollarit. RVN esimees Hans Lupp tähendas, et tegemist oli suurima rahvuspoliitilise selgitusaktiooniga paguluses. Kirjastuselt on tellitud teine trükk ning uus levituskava on koostamisel.

A. Viirilaid teatas koosolekul, et ta oma 3000 dollarilise honorari annab tema poolt loodud ülemnadaliisole tõlkefondile. Koosolejad pidasid vajalikuks ka teiste sobivate ingliskeelsete teoste levitamist — kõne alla tuleksid Andres Künki eestlainele raamatud.

protest
ärast

Tanapõleva maailmale meikurite kättesaamiseks kättemõnu, mille osaliseks saavad ka teisevasta arvamistega kirjanikud Nõukogude Liidus, mõju eriti murelikult mõjuda sellele, kes oma isikliku kogemuste kaudu teavad, mida tähendab vägivalla. Eestlased PEN-Klubi liikmetel, kelle kodumaal demokraatlik vabadus riisitud vägivallaga Nõukogude Liidu poolt, on eriline põhjus ühineda kõikidega, kes heast tahtne protesteerivad kättemõnu vastu, mida Nõukogude võimud on osutanud Andrei Amalrik'ile. Mõistame selle hukka kui Nõukogude valitsamatu despotismi, mis, nagu me ennast demokraatlikumaks demokraatlikult, hõm. Vae alrekslemaidki

Teepühkija isandatele Moskvas — rootsi väljaandes.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Noorte Raadio Klubi

Klubi kokkutulekud toimuvad üks kord nädalas, igal esmaspäeval kell 18.00–21.00 Eesti Noortöö ruumides, Eesti Maja, Wallingatan 32–34, teisel korral. Enne jõulune tööperioodi sisaldab teoreetilisi loenguid, praktilisi harjutamisi ja mõõtmisi järgnevatel teemadel. 1. Telegraafiimine, 2. Elektriavola õpetus, 3. Raadiolained ja lühilaine kuulamine (DX-ing), 4. Saate ja vastuvõttumised. Õppekava on koostatud nii, et see on arusaadav kõigile — nii noorele kui vanale ja ei ole vajalikud mingisugused eelteadmised. Kõikidele uutele liikmetele ja asjahuvilistele — nii noortele kui vanadele ning poistele kui ka tüdrukutele — Teretulemast!

Tänuavaldus

Minu südamliselt tänan kõigile, kes oma isikliku juuresolekuga mind mu sünnipäeval austasid ning nende hindavate sõnade, väärtuste, kingituste, rõhkete lilled ja paljude kirjade ning telegrammide eest, mis seda päeva kaunistasid. Suur austus kõigile.

VIDRIK SALUSTE

Koguduseõhtu

Uppenbarelse kirikus Hägerstensi toimus pühapäeval, 4. novembril kell 17 koguduse õhtu, mis kujuneb küsimustele vastamise õhtuks.

Küsimused palutakse esitada kirjalikult õpet. A. Kõdarile aadressil: Pastoraammetit 1 Hägersten, Fack, 126 08 Hägersten.

GÖTEBORG

Koosolek

Göteborgi eesti organisatsioonide esindajate ühine koosolek, Eesti Vabariigi 56-nda aastapäeva korraldamiseks Göteborgis, toimus neljapäeval 15. novembril k.a. Eesti Maja Drottningatan 27, algusega kell 18.30.

Palume organisatsioone käesolevat teadaannet võtta koosoleku kutsena ja saata oma esindajad nimetatud koosolekule.

Samal koosolekul tuleb arutusele ka Ülemaailmsete Eesti Päevade Baltimere osavõtu organiseerimise küsimus.

GÖTEBORG

Jõulupidu

Göteborgi Eesti Laste Mängukooli ja Täienduskoolide õpilaste ühine jõulupidu toimus laupäeval 8. detsembril algusega kell 11.00 KFUK-KFUM-i ruumides Parkatan 11.

BORAS

Mardipäev

Borås Eesti Pensionäride Ühing korraldab liikmeskonnale Mardipäeva koosviibimise pühapäeval 11. novembril algusega kell 15.00. Moderata Samlings Partietti ruumides Skolgatan 21.

Kavas: Esimehe teavitust, Palvus: õp. Kodres. Toidupoolest pakume viinereid hapukaupastega millele järgneb kohvi.

Ühes Mardipäeva koosviibimisega pühitseme ka esimehe J. Pruuni 80-aastast sünnipäeva.

Kõik liikmed ja nende külalised on sõdamest teretulnud.

VALGUSES JA VARJUS

Pedro Krusten: Laevasõit Leaga. NOVelle. Eesti Kirjanike Kooperatiiv. Lund, 1973.

Raamat sisaldab kaheksa novelli. Nende alneks on, nagu novellides harilikult, mingi erakordne sündmus, mis toob inimeste ellu suurema või väiksema pöörde. Selle poolest on esikohal "Tähtajata", pikkuse ja laadi poolest pigemini jutustus kui novell. Kriminaal-poliitise abikomissari võtab nagu poolkogemata, nõrga vastupanuga, pealesunnitult raha salapiiritusevedajalt, ilma et selle kohta ait vabastamine kuidagi oleneks altkäemaksust.

Asja avalikuks tulles ei jää abikomissari muud tül kui enese päästmiseks maalt lahkuda, kuigi ta midagi otse seadusevasta ei ole teinud. Rumal mõtetu juhus on ta elu purustanud. Jutustuse teeb huvitavaks abikomissari õigustunde ärilbiseimine, kohusetähtsusega nii üldela shlikerdamine suure rahasumma kujutamisel ja nägemisel. Üllatavam on, et ka tema naine midagi küsimata siirast rõõmu tunneb äkki tulnud rikkusest, uuest mõbblist, ostetud suvemajast ja alast. Nad on õnnelikud, "nagu uuenenud".

Abikomissari põgenemiseks oleks lugu võinud lõppedagi. Aga jutustuses on veel teine teema.

"Rahvusvaheline telefon"

"Sovietskaja Estonia" teatel on Pärnus avatud uus postkontori hoone. See asub Kuuse tänaval. Uus postkontori hoone olevat enekõike määratud Pärnus Viibijale puhkajale.

Ruumilises posthoones olevat viis kabiini "rahvusvaheliseks telefonikõnedeks", millest võib järeldada, et kaugkõnede kontrollimine armetlike poolt on kergem kui neid peetakse eritelefoni kaudu.

Seikleja Ameerikast Saksamaal

HEIDELBERG (VES) — Praegu gastroleerib siin üks noor eestlane USA-st, kelle eriala näib olevat kõrtsides võlgu sõlmimine ja joomine. Saksa paragrahvivid selle kohta on "Zechprellerei", ja korduvatel juhtudel võib sellist üsna raskelt karistada. 9. sept. oli noormees sõnnud joonud umukeelse ameeriklasena Heidelbergi jaama elulausa ja tahtnud 20-margalist arvet maksmata lahkuda. Ta tabati ja anti politsei kätte.

Noormees, saksa keelt mitte osates, palunud lühiajaks kõneda telefonil eestlase J-ga. Politsei telefoniraamatus sellist nime ei leidnud. Leitud aga natuke eelmisele sarnane nimi, kellele ka helistatud.

Selgus, et nii sauti teise eestlase koku, kes oma hantlikkusega ka kohale ruttas ja noormeehe välja otsis. Väljaotsajale esitluden noormees end vaid oma esimehega E.M.

Politsei pärinud oma keskusest järele, kas seal pole noormeehe vastu teisi süüdistusi. Selgus, et on. Tagajäreks oli noorukil arveleerimine. Järgmisel päeval oli keegi ta 100-margalise kutsujoni vastu välja ootnud. Samas selgus ka, et oli juba ühele eestlannale osanud saada 10 marka.

Asja vastu tundis huvi saksa prokurör, kes on ametikorras teostatud järelepeärinisi.

Saksamaa eestlaskonnas ollakse äärmiselt pahased taoliste isikute ringliikumise pärast, kuna need küsivad maha eestlase hea nime.

Abikomissari töötab kütjana eesti laeval "Merelind". Nõukogude I okupatsiooni ajal ametisse pandud uus valitsus annab kõigile välisvete viibivatele eesti laevadele käsu koju sõita. Kaptenid, kes seda käsku ei täida, loetakse reeturiteks ja neid karistatakse eluaegse sunnitööga.

Kapten teatab meeskonnale, et tema viistab selle käsu peale ja eesti laeva venelaste kätte ei vii. Meeskond igatseb koju omaste juurde, otsustab kapteni mõrvata ja tõstab ühes USA sadamas mässu. Politsei surub mässu maha. See huvitav teema oleks omaette novellis paremini mõjule pääsenud.

"Ajaloolise" värvinguga on ka teine pikem novell "Mu kallid tüdrukud". Saksamaa väikelinnas ootab eesti pagulasnoormees viisumit Ameerikasse ja sõlmib armuvehokorra saksa tüdrukuga, keda üks teine eesti noormees on toorelt kohtunud. Tüdruk on tugevasti armunud, noormees jätab oma chamakaste ütlustega mulje, nagu kavatseks ta tüdrukuga abielluda, Saksamaale jääda või ta Ameerikasse kaasa võtta.

Tõsiselt pole ta seda kunagi mõelnud, ta ei taha end siduda. Kui viisum saabub, sõidab ta salaja minema. Noormees pole õiguspoolet petis ega südametu, teda võib vahekorra tüütuine ilu, aga ta liigub kuidagi paratamatult õige ja väär vahelisel ekkolegimaal nagu abikomissari jutustuses "Tähtajata". Saksa tüdruku elus tähendab noormeehe lahkumine traagilist pööret, mille suurst läseb almata tema lapselühult armastusele anduv loomus.

Tundehellus on üldse Krusteni teoste tegelaste põhiomaduseks. Osa sellest jääb tagasihoidlikkuse varju, osa pääseb tegelikkuse valgusesse. Nii on see novellides "Tuli mind vaatama", "Laevasõit Leaga", "Salateade raamatu vahel". Novellitis "Akna all ja alas" armastab tütarlaps Meta kogu oma hingejõuga kolme kodutut jänese poega.

Lugeja jagab autori nukrat mõtet, et kuidas küll loodus on loomade kitsaks jäämas, ja küsimust, miks üldi lapsed armastavad nii kangesti loomi. Selle taga peab olema midagi enam kui mänguasjadeks pidamine. Vaevalt nad samal määral armastavad oma väikesi õdesid ja vendi.

"Roimamatmosfäär" ja "Ootus ja tulek" kujutavad haigluseni ülitundlikke inimesi, kellele elu lõpeb enesemõrvaga. Novellid loovadki erilise pahaendelse atmosfääri. Tõuse rusuv probleem, kuivõrd ühe inimese mõtetatud sõnad suureerivad teist, on tema elujõu murdmises süüdi.

"Ootus ja tulek" on vägivaldalaamusest tekkinud hirm areneud jallitusmaaniaks. Kui hirmul on tõeline ja mitte kujuteldud alus, siis on siin vahet kõrvalmotiivina

tegemist ka Ameerika kohtu ja õigusemõistmise kriitikaga.

Pedro Krusteni impressonistlik, lühidalt, seejuures süvendavalt ja assotsiatiivset kommentaariv, elipiltine kujutamisi viis pässe kõige paremini mõjule novellides, üldse lühilugudes. Ta tegeleb näilikut "väikese" alnega, erandlike, seejuures ometi väga lihtsalt inimlike suhtumiste ja tundesunditega, käsitleb inimest peen-tundeliselt nagu midagi õrna ja kallist, hingestab loodust ja elutuid asju, teeb nad inimese kaaslasteks. "Laevasõidus Leaga" tuleb kirjaniku omapära ja sõnakunst eriti märgatavalt esile.

HELMİ ELLER

"Sakala" müüs maja Torontos

TORONTO (EPL) — Korporatsioon Sakala müüs oma kinnisvara Torontos, mis oli esimene, mida eesti üliõpilasorganisatsioonid nuretsesid vabas maailmas.

Hoone osteti 18 aasta eest 15.500 dollari eest ja müüdi nüüd rohkem kui kolmekordse hinnaga. Hoone avati konvendina pidulikult 29. jaanuaril 1966. Seda kasutasid elavalt ka teised Toronto organisatsioonid, kuna siis puudus Eesti Maja. Viimasel ajal aga kadus tarvidus oma maja järele, kuna ehitati Tartu kolledži, millise toimetulekul aktiivsed olid tegevad just korp. Sakala liikmed. Konvent on nüüd Tartu Kolledzhisse üle kolunud. Vana hoone tuleb tõenäoliselt lammutamiseks ja selle asemel kerkib moodne uusehitus.

Sakslaste invasioon

Sakslased tunnevad üha rohkem huvi suvitamise vastu Rootsi looduses — ühedasti asustatud Saksamaal on raske leida puutumatuid alasid suvitusaladeks.

Ajakirjanduses kõneldakse kahe saksa ehituskontserni kavatseta vast "Invasioonist" Västergötlandi, kus nad kohaliku omavalitsuse toetusel kavatsevad luua suvitussaanidali sakslastele Fegeni järve äärde 70 miljoni krooni eest. Ehitusplaanide autoriks on Jaan Lohk, kaasomanik Göteborgi arhitekti kontoris Lohk-Odeen. Osa maomannike ei taha aga müüa maid sakslastele.

Miks Tshiili rahva enamus nõustub sõjaväerezhiimiga?

UPPSALA (EPL) — Millest tuleb, et enamus Tshiili rahvast ilmselt aktsepteerib mässu Allende vastu, kuigi nad ei aktsepteeri revolutsiooni vorme — selle provokatiivse küsimuse esitas Andres Küng valdusõhtul sotsialistlikus üliõpilasklubis Verdandi. Selle küsimuse pärast kritiseerisid teised valdajad teravalt Küngi, kes aga tõi esile, et alles märtsikuus häletas 60 protsenti elanikest Allende vastu.

Küng juhtis tähelepanu sellele, et kesk-klass jäi kõige valusamalt Allende rezhimile rästake vahale. Suured kapitalistid said dollareid ja neid vahetati mustalt, vaele-mad said riigilt toetust, kuna kesk-klassil ei olnud ei riigitoetust ega võimalusi mastaabivärdadeks. Üld ju need just kesk-klassi kuuluvad ringkonnad, kes Allende rezhimil lõpul mäss-streigi korraldajad ja transpordil seisma panid.

Telased valdajad arvavad, et "türitud massmeediumid" viisid kesk-klassi eksiteele ja see liitus

parempoolsetega, — vasakpoolsete asemel. Nad ei mõistnud kuidas president püüdis majanduskriisi kõigiti lahendada riigi kondalikus majandussüsteemis, mis polnud korraldatud.

Aga miks ei pöödnud Allende saavutada kompromissi kodanlike ringkondadega, kui tal ei olnud enamust, republikeeris Andres Küng, kes oli skeptiline nende esnustuste suhtes, et Tshiilis hakkab rahvas reilva valitsusele vastu. Pärast Kuubat ei ole see kusagil õnnestunud.

Toronto eesti kogudus tähistas 25. aastapäeva

EELK Peetri kogudus Torontos tähistas oktoobris oma 25. aastapäeva erijumalateenistusega, kus külalistena jutlustasid prof. A. Võbus ja mag. R. Kiviranna. Jumalateenistusel teenis ka koguduse "hing" õpetaja Puhm, kes alates oktoobrist 1948 aktiivselt töötanud EELK Peetri koguduse üleshitamisega.

Peetri koguduse kuulub täna 4 300 liiget ja kogudus on seega suurim eesti pagulaskonnas.

Kahel oktoobrikuu pühapäeval peetud jumalateenistusega ja ühe erijumalateenistusega tähistas E.E.L.K. Peetri kogudus Torontos oma 25. aastapäeva, kus külalistena jutlustasid prof. A. Võbus ja mag. R. Kiviranna. Selle päeva puhul tehti kokkuvõtteid koguduse tööst, hinnati tublide töötajate saavutusi kes on rajanud koguduse ja selle suursuure pagulaskoguduseks teinud.

3. augustil 1948.a. asutati 70 eestlase poolt Torontos kohaliku Toronto Eesti Seltsi "Edu" koosolekul Eesti Ev. Luteri usu kogudus, mis hiljem nimetati Peetri koguduseks. Väikearvuline eestlaste pere pani aluse kogudusele, kes on saanud oma üle 4000 liikmege suurimaks pagulaskonnaks. Kaksikümne viiel aastal on näidanud oma koguduse vajalikkust ja kohta eesti ühiskonnas ning suurt edu ja kordaminekut, mis senist tööd on krooninud.

Kogudus kasutas alul Kanada St. John'i kirikut. Selle õpetaja Hahn mõistis emakeelse jumalateenis-

tuse tähtsust ja võttis ühendust õp. R. Kivirannaga New Yorgis ning pöördus majandusliku toetuse saamiseks Missouri Sinodi Ontario distrikti komisjonikomitee poole.

Selle tulemusena toimus esimene jumalateenistus 29. augustil kus jutlustas õp. R. Kiviranna ja kirikulisi oli 170 ümber, kuna sellal algas Saksamaalt eestlaste tulek Kanadasse.

Teine jumalateenistus peeti Torontos pühapäeval 3. oktoobril ja selis teenis õp. O. Puhm. Kogudus valisiks tema oma hingedarjaseks ja sellel kohal on õpetaja üstavalts kuni tänaseni teeninud ja nagu kogudus nii võib ka tema seniste saavutuste veerandajandilisele tööajale tagasi vaadata.

Algasaaastail, mil eestlased olid alles töökohastlajana laiali, oli kirik peamiselt ühendajaks. Õpetajal laengsid väga mitmesugused ülesanded, mitte üksisuliseid, vaid ka rahvuslikul, sotsiaalsel ja kultuurilisel alal.

Tema pidi kaasmaalasi abistama töökohade ja korterite saamisel, immigratsioonikomitee vahetorkade selgitamisel ja käenduste hankimisel. Viimaste abil tuli Kanadasse üle 1000 kaasmaalase, nende hulgas 3000 eestlast.

Kuid ka kultuurilisele tööle alul koguduse ülesandeks. Siis organiseeriti koguduse juurde pühapäevakool, Toronto Eesti Täienduskool ja kordkorrald arenes noorte juhtimine eesti skautluse ja gaidluse ridadesse. Kiriku ruumes leidsid töökoha näitlejate ja rahvatantsilaid. Kuld seal hoolitses ka meelelahutuse eest, korraldatis rahvuskultuurilise asuaga koosviibimisi, mis laiali hajutatud eestlaskonda sidusid kogudusega ja kaaseestlastega. Ning kui suurem eestlaste juurdevool algas 1961-63, leidsid nad eest usulise ja rahvuskultuurilise kodu, millega nad otsemalid liitusid töstes koguduse liikmete arvu enam kui kahelehandele.

Selle suurearvulise liikmeskonna juures jäid senised kasutata olnud ruumid kitsaks. Julgete meeste algatusel tõsteti üles küsimus oma kiriku ehitamiseks, leiti sobiv asukoht, arhitekt M. Bach valmistas plaanid ja peagi alustati ehitustööga kuna majanduslikku toetust saadi sinodilt. 1965.a. 25. sept. õnustati üs kirik eestlaste jumalakojs.

See algatus kujunes ülmalt kasulikuks mitte üksnes koguduse usulises töös, vaid kogu Toronto eestlaskonna rahvuskultuurilises elus. Siin, eriti aga enne Eesti Maja saamist, leidsid sageli aktused, kirjanuslikud ja muusikalised õhtud, koosolekud, kunstnik-

tused, kuis sed, perekondlikud koosviibimised ja siin alustasid tööd ka skaudi- ja gaidrühmad. Kiriku ruumid jäid aastaiks paljudale organisatsioonidele kogunemiskohaks. Soomepolsid aga leidsid kirikus ruumi mälestustahvi püstitamiseks oma langenuile.

Kuid ka koguduse elu arenes mitmekülgsemaks. Juba alul asutatud pühapäevakool suurenes üle 200-aruks lastepereks, organiseeriti noortekoor, leerteelsete rühm, alustas tegevust koguduse oma segakoor Cantate Domino. Valmulik Pasunakoor ja koguduse naissektioon. Aastate jooksul on need kujunenud koguduse töö lahutamatuks osadeks ja täiendavast usulist tegevust.

Selle aktiivsuse juures ilmes peagu, et ehitatud ruumid ei vasta vajadustele. Alustati olevate ruumide laiendamist väiksema saali võrra, mis valmis 1961. a. Kümme aastat hiljem valmis kirikule torn ja õpetaja eluruumid ning kõrvalruume sektiioonidele.

See on võimaldanud koguduse elu mitmekülgse väljaarendamise. Edu on saavutatud igal tegevusalal. Jumal on õnnistanud tööd ja võimaldanud eestlastil eestikeelse jumalaskonna kuulata, oma lastele emakeelset usulist haridust anda ja neid eesti kogudusega siduda.

Möödunud 25 aasta jooksul on koguduses ristitud 1433 last, maetud 443, millega seni on live olnud suur. Kuld viimastel aastatel on see vahakord kiiresti muutunud ja praegu on juba sündide ja surmasaakal. Samal ajal on leiritatud 1390 noort ja laulatatud 1034 paari. Jumalateenistuste arv on olnud üle 2000 ja registreeritud armulaualis üle 20.000.

Usuliseks süvenemiseks on koguduse juures pilitunniid, on levitatud valmulikku kirjandust ja olenevalt kõrge liikmete arvu tõttu on osutunud vajalikuks oma ajakirja asutamine. See juba 11. aastakülki elav ajakiri on avaldanud oma 800 leheküljel kiriku tegevuskroonika kõrval ka palju usulist materjali, jutlusi ja artikleid. See on kujunenud hinnatud sidemepeidajaks.

Erilist rõhku on koguduse elus pandud muusikalisele küljele. Kogu aja on muusikaliseks nõuandjaks olnud Helmi Betlem, kelle stuudioliikmed on tihti jumalateenistusi oma lauluga kaunistanud. Organisatsioonina ja koorijuhitena on koguduses olnud tegevad Salme Andre-Loharu, L. Avesson, U. Kasemets, R. Tol, E. Purje, L. Pihl, Maja Duesberg, J. Kivik ja Inga Korjus.

Praegu on kogudusel üle 4300 liikme. Koguduse nõukusse kuuluvad 52 liiget, kes valivad 14 liikmelise juhatus. Koguduse varanduse, kiriku, kõrvalruumide ja õpetajamaja koguvõrdust hinnatakse poolele miljonile dollarile mildest vaid väike osa on veel ehitusteenuna tasumata.

Koguduse hingedohtjaks on kõik need aastad olnud õp. O. Puhm. "See on seltsimehepäevane tööandjal", iseloomustab ta ise oma tegevust ja jätkab: "Töö, töö, töö, aga ma võin lisada, et ma olen rõõmus, et Jumal on mulle selle töövälja annud, sest olen kristlane ja ristikandja."

Õpetaja ise jagab oma töö nähtavaks ja nähtamatuks. Esmimeses on jumalateenistused, kiriklikud talitused ja muud usulised kuulutused. Teises osas on aga hingeliste probleemide lahendaja n.n. hingehoidja osa. Siia kuuluvad haiglate külastamine, perekondlikud nõuandmised, tegevus kõigi nendega kea vajavad õpetajale oma südame tühjaks rääkimist. Neid ülesandeid tuleb õpetajal lakka-

Lasteaia pidu

Algus lk. 1

luuletusega ning flöödil esines ka muusikakooli õpilane Liis Jaanivald klaveri saatel.

Peale eeskava oli vanematele korraldatud oksjon, kus etteasjade ja väärtuslike antikvasjade hinnad muusa Eriksson ja Hando Kask suure huumoriga "üles keerutasid". Pakkujate hulgas oli kuulda tihedalt Nils Lindeberg-Lindvetit, Ferdinand Utti ja Hans Saaret. Samal ajal kui oksjon käis korraldati lastele väike pidu mahla ja kookidega lasteaia ruumides, kus samaaegselt käis Rein Vellneri korraldatud nukuteater.

Ka kalatüki oli kalastamiseks korraldatud, mille autoriks oli Kuldar Parik. Kalatigis viiksusi lainete vahel tuntud pead, mis kuulusid Malle Salumile ja Solvi Sombile. Lastel oli kõigil kalastamises õnne, nii et kedagi ei saa just esile tuua. Väga trügivat ja elavat kalastamissaba korraldas aga hoolega algkooli õpilane Jaak Arendi.

Loterii korraldajaks oli Tiit Anderson. Seal võis tähele panna moodsaid hõbeheiteid kulalepp Arnold Saarelalt ja palju muud. Fortuuna paistis loteriis eriti naeravat Arnold

Viikile. Jäätisebaaris askeldas Lembi Pannet.

Eesti Maja ruumid olid kaunistatud õhupallide ja serpentiinidega, kusjuures hoogsas poelõpuis ei olud neid enam seintelt rippumas näha. Toreda pealõppede istuti veel Eesti Maja einelausa, mis oli avatud kogu peo aja.

Õpetaja valimine edasi liikatud

EELK Stokholmi peapiiskopliku koguduse nõukogu pidas 27.10.73 erakorralise koosoleku. Koosolek oli ülikiirelt kokku kutsutud pärast peapiiskopi saabumist välismaiselt ametireisilt 26.10.73.

Arutati olukorda, mis on tekkinud õpetaja Karl Laante kirja tagajärjel, mida tema saatis kogudusele ja lasi ühtlasi avaldada Eesti Päevalehes. Koosoleku ajaks oli kiri juba lehes avaldatud. Nõukogu otsustas valimised edasi lükata ja peab uue erakorralise koosoleku samas asjas 2.11.73.

Hambaarst

L. LIUS

Brommaplani peatuse juures.
Tel. 25 97 52.

Moodne korter

2 tuba ja köök, 48 ruutmeetrit, juurdekuuluv parkimiskoht, N. Tymnereed, Göteborg, ajutselt välja üürida
Tel. 031/11 96 33

Lesk pensionär otsib aja möödasaatmiseks

tutvust

samas olukorras olevate daamidega. Üksinda on väga igav olla. Vast. "Alex" all EPL, Box 667, 101 29 Stockholm 1.

ENDEL KÖKS

Joonistused ja graafika

VÄLS-EESTI GALERII

Lilla Nygatan 8, T-Gamla Stan Näituse avamine 1. nov. kell 15. Näitus kestab 12. novembrini. Argipäeviti 10-19 p. 10-14.

Tel. 11 50 40

HO

Jäädavale rahumaale on jõudnud meie kallid õde ja tädi

Elisabet Krönström

Sünd. Pranglis
Surn. Pranglis

Mälestavad sügavas leinas

NINA
abikaasaga Eestis
ALINE HILLAR
ja
ESTRA
perekonadega Rootsis

Paremale kodumaale jõudnud, Sa meist nii vaiksest lahkunud

Aline Rosette Kesa

Sünd. 7.5. 1896 Pranglis
Surn. 20.10. 1973 Borås

Mälestavad sügavas leinas

TÜTAR PEREKONNAGA
LAPSELAPSED
ÕDE ja VENNAD
perekonadega Eestis
TÄDITÜTAR ja TÄDIPOEG
Rootsis

Nii mitmeast künkast üle,
Läks Sinu elutse,
See tihti polnud üle,
Vaid hoopis ummune.

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 7. novembril kell 13 Uppståndelse kabelis Borås.

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings & Eldbegrängelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 STOCKHOLM
Tel. 44 89 07, 44 89 98

Erilais:

Eestikombelised
matusetalitused
Ööpäevane valvekord

Leinateated

Paides, Eestis, suri 16. juulil Maria Siion, sünd. 28. märtsil 1885.

Torontos suri 2. oktoobril Anton Metsalo, sünd. 23. novembril 1891 Hilumaal.

Tallinnas suri 26. juunil Margareta Paulus-Kiudorv, n-na Niggol, sünd. 25. juulil 1893.

Torontos suri 21. septembril Anette Klaus.

Hilumaal suri 20. septembril Ida Sinijärvi, n-na Takis, sünd. 11. juulil 1901 Hilumaal.

Adelaide's suri 21. juulil Susanne Lipp, n-na Jakobson, sünd. 12. veebr. 1885 Tallinnas.

Sydneys suri 24. juulil Jüri Liiband, sünd. 10. veebr. 1896 Rakveres.

Sydneys suri 23. augustil Linda Eber, sünd. 8. sept. 1894 Beshkovos.

Sydneys suri 6. sept. Madis Reispuk, sünd. 23. nov. 1890 Vigilas.

Lakewoodis, USA-s suri 9. oktoobril Larissa-Laura Krimm, sünd. 13. veebruaril 1922.

Hartfordis USA-s suri 8. oktoobril August Pihel, sünd. 13. augustil 1899 Ristnas, Hilumaal.

Adelaide, Austraalias, suri 9. septembril Rudolf Raud.

Hartfordis, Connecticuti osariigis USA-s, suri 13. oktoobril Leena Külaots, n-na Mudi, sünd. 25. oktoobril 1896 Rapla vallas.

Montrealis, Kanadas, suri 3. oktoobril Artur Puksov, sündinud 3. jaanuaril 1898 Rästnas.

Melbourne's suri 9. sept. piimanduse eriteadlane prof. Nikolai King, sünd. 10. aug. 1900 Pärnus.

Adelaide's suri 9. sept. rohuditeadlane Rudolf Raud, sünd. 1. juun. 1913 Tartus.

Camdenis, Austraalias, suri 21. sept. Thirimeri Eesti seltsi esimees Villem Ojamees, sünd. 12. apr. 1897 Vastseliinas.

Haapsalus suri 14. oktoobril Adele Järvall, n-na Hannus, sünd. 27. jaanuaril 1896 Narva-Jõesuus.

Ühendriikides suri 13. septembril Eleonore Sander.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Soomlaste reis Lühbeckisse

Eelmiste aastate tava kohaselt korraldab "Suomalaisen Uutis-lehti" jõulueelse ristlemise Lühbeckisse. "Kuna meil on väga meeldivaid kogemusi eesti reisislaste, ütleme jälle südameilult teavet" kirjutab leht.

Reisi kestvus on 4 päeva, minek neljapäeval 22.11. kl. 12.00, tagasi Nynäshamnis pühapäeval 25.11. kl. 17.00. Cöbimne laeval ja täispension (7 söömaega) maksab: 1 klass 250,-, turistklassis 2-inimese kabin 250,-, 4-inimese kajutis 225,-, säästuklassis (ilma toiduta) 150,- inimeselt.

Lähtepäeva õhtul soome "pikk joul" soome jõulutoetudega, ettekannete ja tantsuga. Jõuluvana annab iga reisisjale jõulukingi.

Pileteid võib tellida tel. 717 11 22 ja 717 12 12.

STOCKHOLM

Filatelistide klubiõhtu

EFÜR järgmine klubiõhtu toimub neljapäeval, 1. novembril kell 18.30 Eesti Majas, Wallingatan 34, I.

Kõik margid, ekshibitsid ja rahakorjajad on teretulnud!

STOCKHOLM

St. E. Lastead

Meil on hea meel teatada, et Stockholmis Eesti Lastestel on avanenud võimalus oma tegevust laiendada. Varemalt töötas lastead kolm tundi päevas, kuid nüüd käib tegevus viis tundi päevas: äripäeviti kell 08.30–13.30 ning laupäeviti kell 10.00–13.00. Seega suudame veelgi paremini vastutulla lastevanemate soovidele.

Osavõtmaks on väga soodne – vaid kolm krooni päevas, ehk 66 krooni kuus. Hetkel on meil veel mõnele lastele võimalik kohta pakkuda.

Lastela juurde olemine ka moodustanud pedagoogilise eesti keeleõppimise grupi, kus mitte eesti keelt valdavatele lastele osutatakse erilist tähelepanu.

Stockholmi Eesti Lastead võtab vastu lapsi vanuses 3–6 aastat. Lähemat informatsiooni on võimalik saada lasteala telefonil: 20 50 91 (lasteala juhataja Erna Klemmer).

GÖTEBORG

Ettekanne

Eesti Laenuhoiu Ühiseuse dir. Ventel annab lähemat informatsiooni ELHU tegevusest esmaspäeval 19. novembril kell 13.00 ning õhtul kell 18.30. Samuti teispäeval 20. novembril kell 11.00–13.00 vahel vastab dir. Ventel holuste, paigutamise küsimustele, A/S Eesti Maja ruumides, Drottninggatan 27.

Ed. Ole näitus

Eesti Kultuuri Koondise korraldusel tolmub 3. nov. – 24. novembril Eduard Ole üllimaalide näitus Eesti Majas, Wallingatan 34-I. Maaild on valminud kunstniku Norras ja Lapmaal viibimise ajastult (1946–1963), ja ei ole näitustel varem välja pandud.

Näituse avamine toimub reedel, 9. nov. 1973 kell 18–20.

Samal ajal on loota ka kunstniku memuaarteose "Suurel maanteel" teise osa ilmumist, mille ettevalmistamine toimub samuti nagu esimese osa tellimine Eesti Kultuuri Koondise kaudu, hinnaga kr. 35:– brosh.

On võimalik tellida ka mõlemad osad koos ühes köites, sel juhul on raamatuhinnaks kr. 78:–.

Eesti Kultuuri Koondis, Wallingatan 32-I, 111 24 Stockholm, Pg. 5 75 88-6, Tel. 11 31 18.

När det kärvar till sig

Råd och stöd

Ibland kan människor hamna i situationer, som de själva inte klarar upp. De behöver då råd och stöd. I sådana fall har kommunerna skyldighet att ge hjälp. Såväl omfattningen som formerna för insatserna varierar dock från kommun till kommun.

Problem kan komma för vem som helst av oss

Helst hjälp på hemmaplan

Socialvårdens främsta uppgift är att ge råd och stöd innan problem uppstår. Genom förebyggande insatser ska kommunen försöka hindra att människor råkar in i svårigheter. Skulle problem ändå uppstå försöker man i första hand lösa dem i den vanliga miljön och i samråd med den som behöver hjälp. Rådgivningsbyråer med läkare kan behöva kontaktas. Ibland kan det dock bli nödvändigt med miljöbyte. Barn och ungdom kan få komma till fosterhem och barnhem.

För vuxna med alkohol- eller narkotikaproblem finns särskilda inackorderingshem.

Ibland räcker det med att man får tillfälle att resonera med en annan människa

Socialbyrån rätt kontakt

Om du själv får problem i familjen, med ekonomin eller något annat – och behöver rådgöra med någon – gå då till socialbyrån i tid. Svårigheterna brukar vara lättare att lösa när de just uppkommit. I den mån problemen inte kan lösas inom socialbyrån informerar man om eller förmedlar kontakt med andra instanser som psykisk barn- och ungdomsvård (PBU), alkoholpolitikliniker respektive rådgivningsbyråer i nykterhetsvårdsfrågor, öppenvårdscentraler för narkotikamissbrukare, familjerådgivning, försäkringskassa, arbetsförmedling, rättshjälp m fl.

Det är viktigt att någon bryr sig om en

Social omvårdnad

Till de socialpolitiska åtgärder samhället vidtar för att öka människornas trygghet hör:

Socialförsäkringarna

(folkpension, ATP, sjukförsäkring)

Hälsovård och sjukvård

Familjepolitiska

åtgärder (t ex barnbidrag, barn tillsyn, bostadstillägg)

Socialvård

Socialvård är kommunala insatser med stöd av barnavårdslagen, nykterhetsvårdslagen och socialhjälpslagen. I ökad utsträckning satsas socialvårdens resurser på förebyggande åtgärder och på service åt olika grupper – barnfamiljer, pensionärer och handikappade. I allt socialt arbete söker man tillämpa en helhetssyn – man ser till individens hela situation och söker påverka levnadsvillkoren så att han eller hon ska kunna klara sig själv igen. De som arbetar inom socialvården har tystnadsplikt.

Ansvar för varandra

heter en broschyr om socialvård som finns att hämta på försäkringskassan och socialbyrån.

Socialstyrelsen